

Tėvų apklausa dėl kalbų vartojimo

Santrauka

Projekto "Traveler between wor(l)ds" metu buvo apklausti tėvai iš Lietuvos, Vokietijos, Rumunijos, Slovakijos ir Slovėnijos. Apklausos tikslas buvo išsiaiškinti apie kalbų vartojimą daugiakalbėse šeimose ir pasidalinti patirtimi su kitais tėvais.

Išanalizavę 18 tėvų pasisakymų šiuo klausimu pateikiame vartojamas kalbų kombinacijas įvairiose šalyse. Čia buvo atrinkti įdomiausi ir svarbiausi tėvų pasisakymai bei pateikti dalykiniai komentarai.

Tėvų apklausos dėl kalbų vartojimo atsakymams ir komentarams buvo panaudoti šie šaltiniai: lingvo.info - Svarbiausia - kalbos! (<http://lingvo.info>); „Kaip vaikai mokosi kalbų. Ir kaip mes galime juos palaikyti“ (aut. Rosemarie Tracy, 2008, orig. „Wie Kinder Sprachen lernen. Und wie wir sie dabei unterstützen können“); „Vienas vaikas ir dvi kalbos“ (aut. Schneider ir Frye, 2011, orig. „Ein Kind und zwei Sprachen“); „Vaikai ir jų kalbos - gyvoji daugiakalbystė: Hans-Jürgen Krumm kalbų portretai“ (2001, orig. „Kinder und ihre Sprachen - lebendige Mehrsprachigkeit: Sprachenporträts von Hans-Jürgen Krumm“); Asociacijos „Ankstyvoji daugiakalbystė dienos priežiūros centruose ir mokyklose“ tyrimai (<https://www.fmks-online.de/>); Žiniasklaidos atsakomybės instituto tyrimai (<https://www.medienverantwortung.de/projektbeispiele/#mehrsprachigkeit>).

1. Kalbos namie - kalbos mokykloje (+ užsienio kalbos)	2
2. Ištraukos iš tėvų apklausos, kurių vaikai auga daugiakalbėje aplinkoje	2
3. išbandytos priemonės daugiakalbystės skatinimui.....	5
3.1 Citatos iš tėvų apklausos	5
3.2 apžvalga apie daugiakalbystės skatinimo galimybes.....	6

1. Kalbos namie - kalbos mokykloje (+ užsienio kalbos)

Apklausa parodė, kad yra labai daug įvairių kalbų kombinacijų: paaiškėjo, kad yra net 19 įvairių kalbų 18-oje kalbų kombinacijų, kurios nesikartoja. Apklausoje išvardintos kalbos priklauso įvairioms kalbų šeimoms: germanų, slavų, romanų, ugrofinų ir net esperanto. Ši maža apklausa parodė, kokia įvairi, įdomi ir neišsemiama gali būti daugiakalbystė.

Čia pateikiamos nustatytos kalbų kombinacijos:

- Rusų kalba – Lenkų kalba
- Arabų kalba – Vokiečių kalba
- Rusų kalba/ Vokiečių kalba – Vokiečių kalba
- Rusų kalba – Vokiečių kalba
- Vokiečių kalba/Rusų kalba/Turkų kalba – Vokiečių kalba
- Rusų kalba/Vokiečių kalba – Rusų kalba/Vokiečių kalba
- Vokiečių kalba/Ungarisch – Vokiečių kalba/Rumunų kalba (Užsienio kalbos: Anglų kalba, Ispanų kalba)
- Vokiečių kalba/Slovakų kalba – Slovakų kalba
- Slovakų kalba – Vokiečių kalba
- Slovakų kalba/Čekų kalba – Švedų kalba
- Slovakų kalba/Prancūzų kalba – Liuksemburgiečių kalba/Vokiečių kalba/Prancūzų kalba
- Čekų kalba/Esperanto kalba – ?
- Slowenisch/Vokiečių kalba – Slovėnų kalba (Užsienio kalbos: Anglų kalba ir Vokiečių kalba)
- Vokiečių kalba/Slovėnų kalba – Slovėnų kalba/Vokiečių kalba
- Ungarisch/Slovėnų kalba/Vokiečių kalba – Slovėnų kalba/Ungarisch (Užsienio kalbos: Anglų kalba ir Vokiečių kalba)
- Bulgarų kalba/Slovėnų kalba – Slovėnų kalba (Užsienio kalbos: Anglų kalba ir Vokiečių kalba)
- Lietuvių kalba ir Rusų kalba – Lietuvių kalba (Užsienio kalbos: Vokiečių kalba ir Anglų kalba)
- Lietuvių kalba, Ispanų kalba, Rusų kalba, Anglų kalba – Vokiečių kalba, Lietuvių kalba

2. Ištraukos iš tėvų apklausos, kurių vaikai auga daugiakalbėje aplinkoje

Kalbėjimo baimės

„Vaikas yra drovus ir ilgai nepradėjo kalbėti.“

„[...] iš patirties galime pasakyti, kad nereikia išsigąsti, jeigu vaikas pradeda vėliau kalbėti.“

Specialistai puikiai žino, kad vaikai, kurie auga dvikalbėje arba daugiakalbėje aplinkoje, pradeda šiek tiek vėliau kalbėti. Priežastis glūdi mūsų atminties darbo procese, nes keletos kalbų apdorojimui ir išsaugojimui reikia daugiau laiko (plg. straipsnis {b}Ein Kind und zwei Sprachen (2011) von Schneider und Frye{b/}). Šie procesai vyksta vaiko galvoje ir yra nematomi bei kiekvienam žmogui pasireiškia skirtingai.

Sudarymo principas: vienas žmogus - viena kalba

„Aiškiai atskirti kalbas ir išlikti nuosekliam - pvz.: mama kalba su vaiku visada tik viena kalba, o tėtis - kita.“

„Taip pat yra svarbu, kad tėvai arba vienas iš tėvų nuo pat pradžių su vaiku kalbėtų viena tam tikra kalba.“

„Būtina laikytis vienos griežtos taisyklės: vienas asmuo visada kalba tik viena ir ta pačia kalba. Mūsų vaikai žino, kad tėvai kalba skirtingomis kalbomis, o mokytojas mokykloje dar kita kalba.“

Teoriškai ir empiriškai jau seniai yra įrodyta, kad nuoseklus principo "vienas žmogus - viena kalba" taikymas palengvina vaiko kalbos mokymosi procesą (plg. straipsnis {b}Studien vom Verein Frühe Mehrsprachigkeit an Kitas und Schulen{b/}). Jeigu konkrečiau, tai reiškia, kad vaikas kiekvieną savo kalbą priskiria asmeniui, kuris ta kalba kalba. Jeigu šie asmenys šia kalba kalba ne nuosekliai, apsunkinamas kalbos mokymosi procesas.

Dvi- arba daugiakalbystė kaip žmogiškasis potencialas

„Ji mokėsi dviejų gimtųjų kalbų - rusų ir vokiečių - nuosekliai ir paraleliai.“

„Vaikai priima dvi kalbas [...] visiškai natūraliai.“

„Mūsų vaikai kasdien vartoja daugiau nei tris kalbas ir tai jiems nekelia jokių problemų. Jiems tai yra visiškai natūralus procesas.“

„Labai svarbu ateityje mokėti daug kalbų.“

„Tai yra didelis privalumas, kai vaikai gali laisvai susikalbėti su kitais įvairiomis kalbomis. Mes daug keliaujame, vaikai tapo labiau pasitikintys savimi.“

Viešumoje vis dar sklinda mitas, kad mokymasis kelių kalbų vienu metu sukelia vaikui sunkumų ir gali daryti įtaką jo vystymuisi (plg. straipsnis "Studien des Instituts für Medienverantwortung"). Apie 70% žmonių auga daugiakalbėje aplinkoje, todėl vaiko smegenys yra atviros įsisavinti keletą kalbų vienu metu. Jau pasitvirtino faktas, kad firmos, kurios investuoja į savo darbuotojų daugiakalbystę, tiek trumpalaikėje, tiek ir ilgilaikėje perspektyvoje išlošia. Labai svarbu šiuolaikiniame globaliame pasaulyje, kur anglų kalba vaidina lingua franca vaidmenį (kalba, vartojama susikalbėti tarp žmonių, kurių gimtosios kalbos yra skirtingos), o kalba vis dar tebėra kiekvieno žmogaus identifikavimo priemonė, be anglų kalbos skatinti mokytis kitų kalbų.

Tėvai skatina daugiakalbystę

„Man buvo svarbu šeimoje puoselėti rusišką kultūrą ir tradicijas, tai motyvuoja labiausiai.“

„Taip pat labai svarbu, kad vaikai turėtų žaidimo draugų ir galėtų bendrauti abiejomis kalbomis.“

„[...] yra tikslinga siekti išmokyti dar vienos kalbos, rodyti pavyzdį.“

„Daugiakalbystė yra puikus dalykas. Tėvai, skaitinkite ją!“

Tiek specialistai, tiek tėvai, kurie savo vaikus augina daugiakalbėje aplinkoje, teigia, kad įdėtos kalbinės pastangos už mokyklos ribų labai teigiamai veikia mokymosi motyvaciją ir pagerina rezultatus. Todėl tėvai pataria pvz.: puoselėti kultūrą ir tradicijas, padėti susirasti draugų, rodyti pavyzdį, pasirūpinti tinkama daugiakalbe aplinka (plg. straipsnis *Wie Kinder Sprachen lernen: Und wie wir sie dabei unterstützen können* (2008) von Rosemarie Tracy).

„[...] reikia turėti ištvėrėms, negalima pasiduoti, negi tada, kai atrodo, kad visiškai nesisėka. Dvikalbis auklėjimas reikalauja daug kantrybės, už kurią bus atsilyginta su kaupu.“

„Nėra paprasta [visų] kalbų mokyti vienodai, tai reikalauja daug {b}pastangų ir tvirtumo{/b}. Tėvai negali pasiduoti, privalo turėti daug kantrybės.“

Nepaisant daugiakalbystės reiškinio teorinių pagrindų vis dėlto tėvų pasisakymuose galima įžvelgti tam tikrą prievartą mokytis kitų kalbų. Tėvai pabrėžia, kad primygtinis prašymas kalbėti keliomis kalbomis reikalauja daug pastangų ir kantrybės, nes ne visada ir ne visiems vaikams pavyksta natūraliai ir paprastai įsisavinti keletą kalbų vienu metu. (plg. straipsnis *Wie Kinder Sprachen lernen: Und wie wir sie dabei unterstützen können* (2008) von .Tracy).

vertinti kalbų- ir kultūrų įvairovę

„Daugiakalbystės ugdymas, kuris vertina kalbų ir kultūrų įvairiapusiškumą, yra puikus pagrindas vaiko lavinimui, nes jis skatina toleranciją ir pagarbą kitoms kultūroms.“

„[Vaikai] yra labai atviri [įvairiom kalbom].“

Daugiakalbystės teorija, apima tiek kalbinius tiek kultūrinius aspektus. Kalba niekada negali būti atskirta nuo kultūros, nes tik jos abi kartu sudaro visumą. Daugelio kalbų žinojimas automatiškai reiškia ir daugelio kultūrų žinojimą kaip ir aukštą tolerancijos lygį kalbant apie "svetimtaučius" ir "kitokius". Vaikuose, kurių dar taip stipriai kaip suaugusiųjų nepaveikė kalbos politika ir kalbos prestižas, yra labai svarbu skatinti toleranciją ir atvirumą skirtingom kalbom ir kultūrom (vgl. Kinder und ihre Sprachen - lebendige Mehrsprachigkeit: Sprachenporträts (2001) von Hans-Jürgen Krumm).

3. išbandytos priemonės daugiakalbystės skatinimui

Apklaustieji tėvai taip pat nurodė, kaip jie skatino vaikų daugiakalbystę, ką pavyko įgyvendinti, kas jiems buvo prasminga. Visos priemonės sistemingai pateiktos antrame punkte.

3.1 Citatos iš tėvų apklausos

„[...] aš visada labai domėjausi ir bandžiau jiems kažką linksmo, įdomaus rasti rusų kalboje. [...] dažniau nuvykti į Rusiją, taip pat į vaikų stovyklas, kur jie visą laiką užsiimtų su rusų vaikais.“

„[...] čia neturi draugų su kuriais galėtų rusiškai/turkiškai bendrauti.“

„[...] remtis medžiaga, kuri skatina kalbos išmokimą. Ši medžiaga mokiniams turi būti labai skirtinga ir patraukli ir motyvuotų pagilinti savo žinias toje kalboje.“

„Mums pasiteisino net trumpa viešnagė šalyje, kurioje turėjome galimybę kalbėti kalba, kuria pas mus beveik niekas nekalba.“

„Tam kad vaikai gerai išmokyti slovakų kalbą, reikia jiems garsiai skaityti ir daug bendrauti su jais. Nereikia taisyti klaidų, tik taisyklingai atsakyti.“

„Abipusis bendravimas su kitomis šeimomis, kurios kalba tokiomis pačiomis kalbomis, suteikė mums daug drašos ir džiaugsmo.“

„... žiūrėti vokiškus kanalus, atostogauti vokiškai kalbančiose šalyse, arba kuo dažniau ten apsistoti ir leisti vaikui veikti savarankiškai.“

„Rekomendacijos norint išmokyti kalbą, kuri šeimoje vartojama rečiau: pradėti anksti ir dažnai skaityti garsiai, leisti pačiam skaityti, pagal galimybę klausytis CD arba žiūrėti televizorių, palaikyti ryšį su žmonėmis, kalbančiais ta pačia kalba (pagal galimybę kuo ilgiau ir tik ta kalba).“

„Išmokyti rašyti (to nesugeba mano vaikai). Leisti lankyti kalbų mokyklą toje šalyje, kurioje kaba ta kalba (vaikų vasaros stovyklą, sporto stovykla arba kažkas panašaus). Savame mieste puoselėti draugystę su kitais vaikais ir jų tėvais, kurie kalba ta pačia kalba.“

„Anksti pradėti kalbėti skirtingomis kalbomis, kurias geriausiai pats moki,- skaityti jiems knygas, dainuoti vaikiškas dainas; įvesti juos į tokią aplinką, kur yra kalbama šita kalba. Taip pat animaciniai filmukai gali būti labai naudingi.“

„Aš nieko nekeisčiau. Aš pats/pati mokyčiausi vokiečių kalbos, tam kad padėčiau savo vaikui.“

„Labai svarbu, kad vaikai jau ankstyvajame amžiuje pradėtų mokytis kalbų.“

3.2 apžvalga apie daugiakalbystės skatinimo galimybes

naudojimas
komunikacijos
priemonėmis

- garsiai skaityti, skaityti knygas
- panaudoti tinkamą medžiagą
- žiūrėti televizijos laidas
- žiūrėti animacinius filmukus
- klausyti muzikos
- dainuoti dainas
- naudoti žaidimus / mokymosi programas

viešnagė toje šalyje,
kurioje kalbama
kalba, kurią
siekiama išmokti

- dažni apsilankymai pas gimines ir draugus
- kelionės
- vaikų stovykla / vaikų vasaros stovykla
- kalbų mokykla

bendravimas kalba,
kurią siekiama
išmokti

- bendrauti su draugais
- daug bendrauti šeimoje
- bendrauti su kitomis šeimomis
- intensyviai puoselėti ryšį su žmonėmis kalbančiais ta kalba, kurios siekiama išmokti
- skatinti draugystę
- skatinti rašymo įgūdžius
- netaisyti klaidų, tik teisingai formuluoti pasisakymus
- skatinti ankstyvąjį (užsienio) kalbų mokymąsi
- taip pat ir tėvai turi mokytis kalbos, kurią siekia išmokti jų vaikas